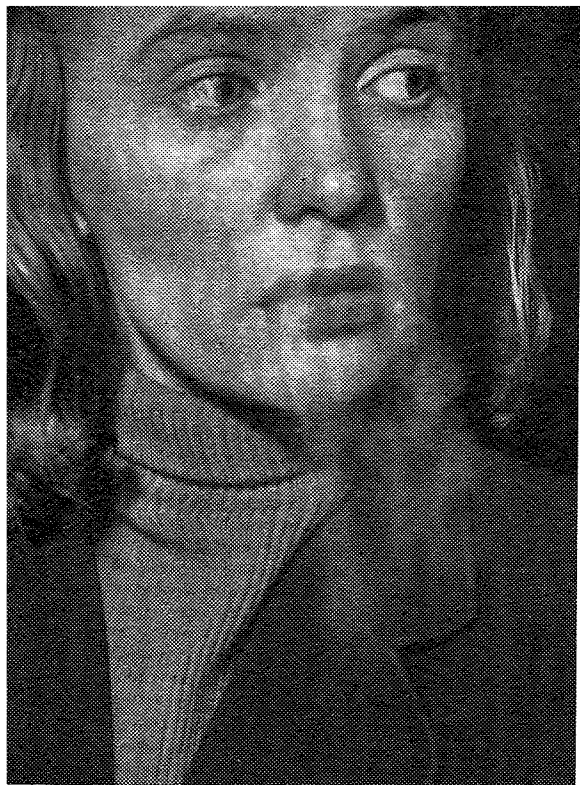

MENS

en Wereld

Indiskretie

Kind van de grote stad. Geboren en getogen temidden van een wereld van filmhelden en schijnwerpers op de coulissen die de realiteit verbeelden en verbergen. Gepredisponeerd voor allerlei denkbeelden die wij bedenkelijk achten. Gecharmeerd van „musical top-hits” waarvan de ongewone klanken worden verheerlijkt in het woordje: stééngoed! Paardestaart en spijkerbroek, rumba of samba, het zijn even zovele kenmerken van „de jeugd van tegenwoordig,” die ons dit opkomende geslacht met gereserveerdheid doet gadeslaan.

Zijn ze niet gelijk uw jonge hond die zijn nog logge poten midden tussen uw kostbare bloemperken zet, uw ordelijkheid vertreedt, terwijl hij een schim achterna jaagt? Gelijk aan de weerbarstige hond die zich midden op de rijweg zet, verschrikt door de chaos om zich heen, en die we meetrekken totdat hij bijna stikt, omdat wij de weg weten? Leg dat beest aan de ketting en u bent er tenminste zeker van dat hij geen domme streken zal kunnen uithalen en... dat het dier vals wordt.

Natuurlijk, u kent als ouders het onderscheid tussen uw hond en uw bloed-eigen kinderen. Maar kennen we voldoende het onderscheid tussen dat bloed-eigen en lijf-eigen? Akkoord, wanneer u zegt dat uw hond uw eigendom is. Binnen de regels van de dierenbescherming kunt u over het dier beschikken. En ook binnen de voorschriften van onze wetgeving kunt u over uw kind beschikken. Maar hierbij geldt, dat in ieder menselijk wezen, oud of jong, rijp of onrijp, iets aanwezig is dat zelfstandig en vrij is. Iets dat zich zonder dwang moet kunnen ontwikkelen, wil het rijp kunnen worden.

Dwaze kapriolen en „steengoede” aanbiddingen zijn nodig om rijp en groen te leren onderscheiden. Als wijze ouders zullen we lachen en mild zijn. Om het waanwijs gedoe van een kind, evenals om de dwaze grollen van een hond. En geboeid zijn zullen we ook. Geboeid en getroffen, wetende dat wij dienen kunnen tot wegwijzer. Met onze ervaringen uit de eigen jeugd. Niet met de ketting.

Foto uit Nico Jesse's prachtige boek „Vrouwen van Parijs”, welwillend afgestaan door uitgeverij A. W. Bruna, Utrecht.

Door de berichten in de kranten hebben zij, die daarvoor grote belangstelling hadden – vrijwillig – en zij die voor zulke zaken minder grote belangstelling hebben – bijna gedwongen – de kleine tragedie gevolgd, die zich aan het Engelse hof heeft afgespeeld. Albion is door deze liefdesaffaire in twee kampen verdeeld; enerzijds zij die het wreed vinden dat prinses Margaret, onder hoge druk van het hof en kerk, het besluit heeft moeten nemen om niet te trouwen met de man, die zij blijkbaar lief heeft. Anderzijds zij, die aan de zijde van hof en kerk staan en die het besluit toejuichen, omdat de Anglikaanse kerk geen huwelijk kerkelijk kan inzegenen, wanneer een der partijen gescheiden is en een kerkelijk huwelijk van een Princess Royal toch wel een eis is. Het menselijk gevoel van liefde heeft moeten wijken voor de plicht, opgelegd door hof- en kerktraditie.

Voor humanisten, maar ook voor talloze oprecht gelovige christenen is dit een stuiterende aangelegenheid, omdat deze Anglikaanse traditie een bepaald onzedelijk element in zich draagt en schijnvroomheid, dus huichelarij in de hand werkt. Dit wordt dan ook door vele Anglikaanse geestelijken ingezien, zodat zij wél geneigd zijn een huwelijk, waarbij een der partijen gescheiden is, kerkelijk in te zegenen. Wat een aanmatiging en wreedheid schuilt er in die traditie, waarbij twee gelovige Anglikanen, van wie een of beiden gescheiden zijn, het kerkelijk huwelijk ontzegd wordt. In het zestiende artikel van de „Algemene Verklaring der mensenrechten”, door de V.N. in 1948 aangenomen, staat: „Volwassen mannen en vrouwen, zonder enige beperking van ras, nationaliteit of godsdienst hebben het recht te trouwen en een gezin te stichten.”

Denkt u zich eens in de onzuivere situatie van Engeland. De koning is het hoofd van de Anglikaanse kerk. De kroon benoemt de bisschoppen, op advies van de regering, aan welks hoofd een premier staat, die zelf gescheiden is.

Toch meen ik, maar tallozen zullen dit niet met mij eens zijn, dat, gegeven de positie van het uiterst conservatieve hof in Engeland, prinses Margaret een wijs besluit heeft genomen. Zij zou, als outcast van het hof, alleen burgerlijk getrouwd met een gewone sterveling, als zij niet een bijzondere persoonlijkheid zou zijn – en niets wijst daarop – bijna zeker ongelukkig zijn geworden op den duur, want vrijwel geen mens kan zich, ongestraft, geheel buiten zijn milieu plaatsen. Dat echter deze zaak een lange, bittere, maar nodige nasleep zal hebben, vooral in de Anglikaanse kerk, staat voor mij vast.

Dit alles zou echter geen reden zijn er een hoofdartikel van M. en W. aan te wijden, als er niet een andere kant aan deze zaak was, die het tragische geval zelf in belangrijkheid overtreft. Dit is n.l. de houding van een groot deel van de wereldpers. De menselijke waardigheid en de eerbied voor de mens werd hier met voeten getreden. Vele kranten hebben zich, op onsmakelijke wijze, beijverd, de op sensatie beluste lezers van uur tot uur op de hoogte te houden van wat de geliefden deden. Deze hebben, als misdadigers, de openbaarheid moeten ontvluchten, om een ogenblik samen te kunnen zijn, en dat is hun eigenlijk nooit gelukt. De krantenmannen deden dit werk niet voor hun plezier, maar deden dat in opdracht van het publiek. En dat is het droevigste aspect van deze zaak.

En nu zijn er alleen maar verliezers bij deze aangelegenheid. Het hof, dat eerst Townsend aantrok en hem daarna verbande, de Anglikaanse kerk die nog verder van het werkelijke leven in Engeland is komen af te staan, een groot deel van de pers, die zich schandalig gedragen heeft en twee mensen, die afscheid van elkaar hebben moeten nemen, omdat de vrouw een zuster van de koningin is.

Het is in alle opzichten een onwaardige en onmenselijke aangelegenheid geweest. B.

KRITISCH ALLERLEI

De bekende bioloog en humanist Julian Huxley heeft tegenover een verslaggever van het Franse dagblad „Combat” enkele behartigenswaardige woorden aan het probleem van de overbevolking gewijd. Hij zei onder meer: „De beschaving is altijd in gevaar. Wij spannen ons thans in het hoofd te bieden aan de dreiging van de atoomoorlog. Maar, wanneer wij dit gevaar definitief hebben afgewend, moeten wij ons met de meeste urgentie teweerstellen tegen het groeiend gevaar dat de overbevolking van de aarde gaat vormen. Want het is verschrikkelijk: de mens is bezig de kanker van de aarde te worden! Binnen vijftig jaar zal de totale bevolking zijn verdubbeld op een oppervlakte, die wat bewoonbaarheid en bebouwbaarheid betreft, nauwelijks kan worden vergroot.”

Mede naar aanleiding van het verschijnen van het boek van prof. Miskotte „Grensgebied” wijdde dr. H. Groot een kritisch artikel in „Mens en Kosmos” aan de positie van de kerken in deze tijd. Dr. Groot merkte o.m. op: „Meer en meer wordt het duidelijk, dat de kerk, die vroeger het bindende element vormde, geen macht meer heeft over de geesten van ruimer denkenden en geen aantrekkingskracht op de massa. In steeds groter getale wendt men zich van de kerk af; wel in de eerste plaats omdat deze in gebreke blijft te beseffen, dat haar pretentie van DE Waarheid in eeuwig onveranderlijke vorm te bezitten, in strijd is met de menselijke waardigheid en met de werkelijkheid. De ergste steen des aanstoots is hierbij wel de vaste overtuiging van de Christelijke kerk dat haar Openbaring enig en éénmalig is; dat de christelijke godsdienst de enige ware godsdienst is en dat het christelijk geloof het enige absolute geloof is...”

Het bericht over de instelling van twee nieuwe bisdommen in Nederland is in verschillende kringen met gemengde gevoelens ontvangen. Het „Rotterdams Parool” gaf o.m. als volgt zijn mening weer:

„Een kleine speurtocht in de statistische gegevens leert, dat in de provincie Friesland, Groningen en Drente nog geen honderdduizend rooms-katolieken wonen. De minderheidspositie, die de rooms-katolieken in het Noorden des lands innemen, heeft eigenaardige gevolgen. Zij zijn in veel aangelegenheden op medewerking van en samenwerking met anderen aangewezen. Vooral daar heeft het mandement der bisschoppen dan ook meer ontsteltenis dan vreugde veroorzaakt.

Het betekende ook, dat velen, die tot op dat ogenblik volgaarne op allerlei terrein met de rooms-katolieken hadden samengewerkt, werden opgeschrikt en van wantrouwen vervuld. Het is als gevolg daarvan hier en daar gekomen tot incidenten, zoals men ze sedert mensenheugenis in dit verdraagzame landsdeel niet had meegemaakt...

Voor Rotterdam liggen de zaken weer geheel anders. Natuurlijk is de noodzaak van splitsing van het bisdom Haarlem een plausibele zaak, maar er zit, zoals wij het zien, nog wel meer achter. Om dit te begrijpen heeft het zin te bedenken, dat het aantal rooms-katolieken in Nederland op dit ogenblik wel groter is dan twintig jaar geleden, doch maar weinig verschilt van omstreeks 1850. De kwestie is, dat ook de rooms-katolieke kerk aan de geloofsafval niet is ontkomen; en Rotterdam met zijn vele inkomelingen uit het Zuiden is vermoedelijk wel de stad, waar dit proces zich op de grootste schaal heeft voltrokken.

Het zal dus wel zo zijn, dat Rotterdam het typische grote-stads-bisdom wordt, een centrum van de strijd tegen de ontkerkelijking. Een totaal ander accent dus dan in het agrarische noorden; maar wel lijkt het zo, dat hier zowel als daarginds de strekking van verbijzondering in het bisschoppelijk mandement de werfkracht niet ten goede zal komen.”

Op een in Frankfort gehouden conferentie hebben ongeveer 1000 Boeddhisten in Duitsland zich verenigd tot een Duits Boeddhistisch Genootschap. Dit kan als „dakorganisatie” worden beschouwd voor de verbreiding van de leer van Boeddha in Duitsland en geheel Europa. Reeds heeft het plannen in voorbereiding om volgend jaar in Hamburg — ter gelegenheid van de „terugkeer van Boeddha” 2500 jaar geleden — een „zendingsweek” te houden, waarvoor ook Boeddhistische monniken uit Ceylon worden verwacht.

Ook in Egypte brokkelt de macht van godsdienst en traditie in het openbare leven zienderogen af. Het laatste voorbeeld hiervan is het feit, dat de Egyptische regering heeft besloten met ingang van het nieuwe jaar alle godsdienstige rechtbanken — mohammedaanse en niet-mohammedaanse — op te heffen. Daarna zullen de burgerlijke tribunalen alle kwesties kunnen behandelen, die tot dusver vielen onder de kompetentie van de christelijke, mohammedaanse en israëlietische rechtbanken.

Tot dusver is de toestand zo, dat een mohammedaanse Egyptenaar kan scheiden, omdat de Koran de echtscheiding erkent. Voor een Kopt bestaat deze mogelijkheid op grond van zijn godsdienst echter niet.

Men acht het waarschijnlijk, dat de volgende stap van de regering het invoeren van een burgerlijk wetboek zal zijn, dat voor alle Egyptenaren, ongeacht hun godsdienst, zal gelden, aldus de N.R.C.

Sedert vijf jaar verplaatste in een huis te Regensburg een onzichtbare hand nachttafellampen, vazen, schilderijen en deed de flessen op de tafel dansen, lezen wij in „De Vrijdenker”. Soms werd het spook kwaad, dan beefde het huis en de verbaasde bewoners holden de trappen af, om in de kelder of op straat hun toevlucht te zoeken.

De onderzoeken bevestigden, dat het hier niet ging om zinsbegoocheling, maar tot nog toe had men niet kunnen bepalen wie het spook was. Een leraar in de fysika is er met behulp van een seismograaf in geslaagd de geest te ontdekken. De trillingen kwamen van een zagerij, verscheidene honderden meters vandaar, maar door een biezonder goed geleidende grondlaag met het gebouw verbonden. Als men let op de golflengte der trillingen, ligt het huis juist op een buik van een golf.

Onder de titel „Uw Kinderen in gevaar” publiceert het Brabantse streekblaadje „De Kempenaar” een staaltje van anti-humanisme-journalistiek van wel zeer minderwaardig soort.

„Wanneer uw zoon in dienst gaat, dan wilt u tot elke prijs, dat hij er na twee jaar weer ongerept uitkomt. Dat wilt u niet alleen maar ook uw zoon zelf en met hem vele anderen, die zich belast weten met de zielezorg en de behartiging van het geestelijk wel-

zijn der militairen. Het geestelijk welzijn van uw zoon wordt echter bedreigd en onder meer door de grote activiteit, die het Humanistische Verbond in de kazernes en militaire kantines ontplooit. Het Katholiek Thuisfront heeft zich reeds tot de minister gewend om de aandacht te vestigen op de verkoop van een bepaald soort boeken in de militaire kantines. Er worden namelijk tentoonstellingen gehouden en de verkoop wordt gestimuleerd van boeken, die een sterke humanistische en anti-katolieke inslag hebben. De strijd tegen het Humanistisch Verbond belooft steeds feller te worden. Dit behoeft niemand te verwonderen, want deze organisatie wenst de derde geestelijke macht te vormen naast het Katholicisme en het Protestantisme. Het Verbond eist met name het recht op van de geestelijke verzorging der z.g. buitenkerkelijken. Met welk recht de humanisten dit eisen, is niemand duidelijk. Wij zouden het echter het „recht der brutaalsten” willen noemen.”

Enfin, de „brutaalsten” weten nu weer waar zij aan toe zijn.

Het was, zo lezen wij in de „Basler Nachrichten”, een Australiër-van-geboorte, wonend ergens in dit uitgestrekte land in een bijna ontoegankelijk dal en behorend tot de stam der Bindaboos, die de „blanke” kultuur wilde ontdekken. De Australische regering had bekend gemaakt, dat zij in dit dal een aantal natuuronderzoekers zou zenden om de levenswijze der Bindaboos te bestuderen en opperhoofd Tommy meende, dat hij nu het recht had om „de levenswijs” der blanken eens te mogen bestuderen. Dat werd hem vergund. Hij mocht een studiereis maken naar de grote Australische steden. Toen hij na enkele maanden in zijn dal terugkwam, werd hij met gejuich ontvangen. Als bewijs voor de kulturele vooruitgang der blanken had Tommy een ... vlammenwerper meegebracht!

BRANDING

Branding, die eeuwig op een doortocht wacht,
sloeg nimmer stiller dan voor deze stranden,
de kleine baai, waarin ik gisteren landde,
flonkert van lampen in de zomernacht.

Onder de maan door zeilt een sneeuwwit jacht,
aan beide masten hangt een ster te branden.
Muziek aan boord, een zachte sarabande,
een serenade aan de nacht gebracht.

Het schip zeilt verder en nu branden hoven
de zee alleen de sterren en de maan,
de baai wordt donker want de lampen doven,

ik hoor alleen de branding in de nacht,
zij breekt zo stil, dat ik mijn hart hoor slaan,
branding, die eeuwig op een doortocht wacht.

ERIC VAN DER STEEN

Uit: Gemengde Berichten (De Arbeiderspers, Amsterdam 1955)

VAN OVER ONZE GRENZEN

Gasten uit het buitenland

IN de afgelopen weken heeft het Humanistisch Verbond twee buitenlandse gasten mogen verwelkomen: mrs. M. Morain, echtgenote van de voorzitter van de American Humanist Association, Lloyd Morain, en mrs. E. Roy, weduwe van de stichter van de humanistische beweging in India M. N. Roy, en hoofdredactrice van de „Radical Humanist”, beiden op een wereldreis om nieuwe kontakten te leggen.

Mrs. Morain, die de Nederlandse deelnemers aan de internationale konferentie reeds in Antwerpen hadden ontmoet, maakte in gezelschap van mevr. H. A. Polak-Schwarz en dr. J. P. van Praag, in hun functies van sekretaressen en voorzitter van de IHEU, een studiereis van enkele dagen door ons land, waarbij o.a. het kindertehuis „Ellinchem”, het militaire tehuis „De Leemberg”, „De Ark”, het Centraal Bureau in Utrecht, een gewestelijke vergadering in Almelo, een huiskamerbijeenkomst in Hengelo, waar mrs. Morain van het werk van de AHA vertelde, en een zondagochtendbijeenkomst in Enschede, waar dr. Van Praag sprak, werden bezocht. Nadat mrs. Morain in Amsterdam nog een bezoek aan het Bureau voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden had gebracht, waar mevr. E. Vrind-Van Praag haar uitvoerig over de werkzaamheden inlichtte, had zij, naar zij uw verslaggeefster meedeelde, een overzichtelijk beeld gekregen van de veelzijdige activiteit, die het Verbond tracht te ontplooien. Zij interesseerde zich in het bijzonder voor onze geestelijke verzorging, sprak met grote waardering over de taken van „Praktisch humanisme”, die overal ter hand worden genomen en betreurde het ten zeerste, dat onze publikaties, op enkele uitzonderingen na, voor onze buitenlandse geestverwanten niet toegankelijk zijn. Zij was er zeker van, dat ook de beide Amerikaanse organisaties er wel bij zouden varen, als zij zich beter van onze ideeën en ervaringen op de hoogte konden stellen.

Hoewel mrs. Roy maar korte tijd in Nederland verbleef, vond zij, naast een onderhoud met dr. Van Praag, ook nog gelegenheid om de bestuurders van de Federatie Amsterdam en enkele genodigden ten huize van mevr. Polak-Schwarz voor een informele gedachtenwisseling te ontmoeten. Zij wist op even ongedwongen als boeiende wijze de positie van het humanisme in het hedendaagse India voor de aanwezigen te schetsen. Het werd ons duidelijk, welk een enorme taak haar organisatie wacht in een land, waar kastegeest, bijgeloof en onwetendheid de mens nog in hun greep hebben. Opvoeding en voorlichting naast praktische hulpverlening bij de oplossing van India's schrijnende economische problemen, ziet de „Radical Humanist Movement” als haar voorname taak.

Om deze te verwezenlijken doet het „Renaissance-Institute” een indrukwekkende reeks publikaties het licht zien en geeft elk jaar zomerkursussen voor onderwijzers, leraren en andere jonge intellectuelen, die dan op hun beurt regionale konferenties in de taal van de streek en op eenvoudiger niveau organiseren. In vraag en wedervraag ontstond voor ons een ontroerend beeld van mensen, die met grote offervaardigheid en soms op eenzame posten, zonder de steun van een humanistische gemeenschap om zich heen, pionierswerk verrichten. Met verwondering en ontzag, maar ook met iets van stille afgunst om het vele belangrijke en fundamentele werk dat daar in India wordt verricht, zullen velen van ons aan deze avond terugdenken.

Een herinnering aan het bezoek van mrs. Lloyd Morain aan „De Ark”.

Van rechts naar links: mrs. Morain, mevr. H. A. Polak-Schwarz, mevr. E. Vrind-van Praag, en dr. J. P. van Praag.

Nieuws in het kort

De portefeuille van buitenlandse tijdschriften bevat dit keer zoveel interessante dingen, dat ik me gedwongen zie, deze in beknopte vorm onder uw aandacht te brengen.

Praktisch humanisme

In de serie „Humanist Thought and Action” heeft de British Ethical Union onder de titel „Een gids voor vrijwillige sociale hulpverlening” een brochure laten verschijnen, die ik van groot belang acht ook voor onze eigen werkers op het gebied van het praktische humanisme. Hierin wordt de nadruk erop gelegd, hoe ook in een moderne „welfare state” zoals Engeland, ondanks alle officiële voorzieningen, de hulpverlening van mens tot mens, de warme belangstelling voor het individu niet gemist kan worden bij de zorg voor zieken, bejaarden, verwaarloosde kinderen, het gezin in moeilijkheden enz.

De stichting van de BEU voor huisvesting van bejaarden heeft voor de financiering van haar plannen aandelen in kleine coupures uitgegeven; op een eerste bijeenkomst in Conway Hall (het eigen huis van de South Place Ethical Society, de oudste van haar soort in Engeland), werd voor f 4000,- ingetekend op deze lening.

Opvoeding

In Engeland, waar het onderwijs op staatscholen nog steeds van de veronderstelling uitgaat, dat leraar en leerling eenzelfde christelijk geloof aanhangen – een stelling, die door de onderwijswet van 1944 nog eens uitdrukkelijk is bekrachtigd door het verplicht stellen van godsdienstonderwijs – zien de buitenkerkelijken zich hoe langer hoe meer genoodzaakt, hun standpunt in deze aangelegenheid kenbaar te maken. Een door de BEU ingestelde commissie voor opvoedingsvragen houdt zich bezig met het opstellen van een rapport en heeft voorlopig als algemene eisen geformuleerd: niet een algemeen erkend religieus of filosofisch systeem moet op de scholen geleerd worden; kinderen moeten, door ruime voorlichting en opvoeding in zelfstandig denken in de gelegenheid worden gesteld zich later, al naar individuele behoeften en aanleg, een eigen levensovertuiging te kunnen verwerven.

Kultivering van de betrekkingen van mens tot mens zal een belangrijke plaats moeten gaan innemen; het zal niet moeilijk zijn, een bij allen aanwezig etisch grondpatroon aan te wijzen, dat als basis voor begrip en samenwerking kan dienen. Kinderen zullen getraind moeten worden in kooperatie met mensen van verschillend inzicht en in methodes, om in groepen tot besluitvorming te komen, kortom: in democratische zelfregering.

Publiciteit

De opwinding over de radio-lezingen van mrs. Knight is nog steeds niet geheel geluwd. Zowel de „Standaard” van de AEU als de „Humanist” van de AHA wijden er nabeschouwingen aan, gedeeltelijk om gerezen misverstanden, ook in eigen kring, weg te nemen. Opmerkelijk is vooral een artikel van de bekende bioloog en filosoof Julian Huxley, vroeger directeur-generaal van de Unesco, die, zoals anderen voor hem, een poging onderneemt om door omlijning van term en begrip religie enig licht te brengen in de verwarring der geesten.

De BBC heeft intussen twee discussies tussen christenen en humanisten over de onderwerpen „God” en „Christus” op de geluidsband opgenomen met de bedoeling, ze later uit te zenden. Sprekers voor het humanisme waren prof. A. G. N. Flew, H. G. Blackham, secretaris van de BEU en de IHEU en Hector Hawton, directeur van de Rational Press Association.

(Zie verder pag. 4)

Het Jubileum-Komitee schrijft ons: Het is nog te vroeg om te voorspellen of wij met onze tienweekse jubileumaktie het gestelde doel zullen bereiken. Dat doel was, zoals u zich misschien zult herinneren, een ledenwinst van minstens tien procent en een bijdrage van elk lid en iedere belangstellende van tien gulden. Een eenvoudig rekensommetje leert dat tienduizend tientjes het niet onaardige bedrag van een ton zullen opleveren, honderd-duizend gulden die het Verbond dringend nodig heeft om op het gebied van het praktisch humanisme het werk voort te zetten en uit te breiden.

Wie aandachtig heeft geluisterd naar de laatste radiopraatjes op Zondagmorgen en ook nog kennis heeft genomen van de jubi-

Ook U hebben wij nodig!

leumbrochure, die een voortreffelijk overzicht van de activiteiten van het Verbond geeft, zal er toch wel van overtuigd zijn, hoe belangrijk dit deel van onze arbeid is. Mogen wij even citeren uit de toespraak van voorzitter Van Praag?

„...het humanisme heeft niet alleen een eigen gezicht, maar ook handen, om zijn vele praktische taken te vervullen. Om maar eens een greep te doen: meer dan vijftig ziekenbezoekers leggen jaarlijks meer dan 2500 bezoeken af; meer dan tachtig raadslieden wijden zich aan prak-

tische steun voor de medemens, vier bureaus voor levens- en gezinsmoeilijkheden staan raadzoekenden ter beschikking, om nog maar niet te spreken van gezinsverzorging, kinderbescherming, militaire tehuzen en andere activiteiten van zusterorganisaties. Daarom mag men behalve van een eigen gezicht wel degelijk van handen spreken om onze eigen taak te vervullen.”

Die handen moeten aan de gang kunnen blijven. Daarvoor is geld nodig. Maar er moeten nog meer handen komen, ook de uwe. Daarom is men thans in alle ge-

meenschappen van het Verbond gedurende tien weken aan de slag om geld in te zamelen en leden te winnen. De berichten die ons hierover bereiken, zijn hoopgevend. Er wordt geofferd en vele nieuwe leden worden ingeschreven. Maar het zou kunnen zijn, dat men hier of daar iemand vergat. Ergens zit een lezer van dit blad te wachten om een inschrijfformulier te ondertekenen of zijn aandeel te overhandigen. Wacht u niet te lang, maar pak de zaak zelf aan. Even een briefje aan het Centraal Bureau, Bleyenburgerstraat 1, in Utrecht, is voldoende om zich als lid te melden, terwijl op postgiro 7156 ten name van het Humanistisch Verbond, Jubileumfonds in Utrecht, alle bijdragen gestort kunnen worden.

Doet u het vandaag nog, want ook u hebben wij nodig!

Een daad gevraagd!

In verband met de steeds stijgende kosten zien wij ons genoodzaakt met ingang van 1 januari 1956 de abonnementsprijs voor „Mens en Wereld” voor leden te verhogen met f 0.50 per jaar, zodat de prijs f 3.50 per jaar wordt. Voor niet-leden zal de abonnementsprijs per 1 januari 1956 verhoogd worden tot f 6.— per jaar.

Wij verzoeken al onze abonnees het abonnementsgeld voor 1956 over te willen maken op postgiro 304960 t.n.v. Humanistisch Verbond te Utrecht. Hierdoor bespaart men f 0.30 administratiekosten, want na 20 januari worden kwitanties aangeboden aan degenen, die dan nog niet betaald hebben. Door aan ons verzoek te voldoen, bespaart u ons bovendien een massa werk.

De abonnees behorend tot de Federatie Amsterdam, wordt verzocht hun abonnementsgeld over te maken op gemeentegiro M 1000, adm. „Mens en Wereld”. De gemeente-giro is aangesloten bij de postgiro no. 13.500.

DE ADMINISTRATIE VAN
MENS EN WERELD

Herfstkonferentie van de H.J.G.

De Humanistische Jongeren Gemeenschap heeft op 29 en 30 oktober een landelijke herfstkonferentie belegd in Soest. Het onderwerp op dit weekend was: „Humanisme en politieke keuze.”

De ideeën van het democratische socialisme werden uiteengezet door de heer W. Mensink, secretaris van de P.v.d.A. en hoofdbestuurder van de Humanistische Werkgemeenschap. De vrijzinnig-liberale opvatting is ingeleid door dr. E. Nordlohne, hoofdbestuurder van het Humanistisch Verbond en vice-voorzitter van de Jongeren-organisatie voor Vrijheid en Democratie. Aan deze inleidingen werd een discussie verbonden, welke zeer geanimeerd verliep.

(Vervolg van pag 3)

In Februari van dit jaar heeft „The Twentieth Century” een speciaal aan Cambridge en zijn humanistische traditie gewijd nummer laten verschijnen, dat zo zeer de aandacht trok, dat het onmiddellijk uitverkocht was; ook een herdruk is inmiddels al uitgeput. De reeks briljante artikelen, die dit boekdeeltje bevat, wordt ingeleid door E. M. Forster onder de titel: „Humanisme als een alternatief”, waarin hij uiting geeft aan zijn wantrouwen tegenover alle vertoon van autoriteit op geestelijk gebied en aan zijn geloof in de krachten, die in de individuele mens sluimeren.

Organisatie

De „Rationalist Press Association” (de Engelse vrijdenkersvereniging) en de British Ethical Union hebben een gezamenlijke commissie in het leven geroepen, teneinde de toenadering tussen de twee organisaties te bevorderen en zo mogelijk tot gemeenschappelijke actie te komen op gebieden, die beiden ter harte gaan.

De BEU heeft onlangs de schrijver Donald Ford tot landelijk organisator van nieuwe gemeenschappen benoemd. Op de konferentie in Antwerpen had ik gelegenheid iets van de heer Ford over zijn werkzaamheden te vernemen. Naast de bij ons ook gebruikelijke methodes past men in Engeland met succes een huis-aan-huis-actie toe, waarbij men aan de deur een kort praatje maakt, vertelt, dat men een humanistische groep wil oprichten en, als er belangstelling bestaat, een uitnodiging voor een eerste huiskamerbijeenkomst achterlaat. Biezonder verheugend achtte de heer Ford het, dat de gemiddelde leeftijd van de nieuwe leden in Engeland de laatste tijd dicht bij de 20 dan bij de 30 jaar ligt.

Amerikana

Tenslotte nog enkele Amerikaanse bijzonderheden: in het land van de „Oscars” en de wedstrijden op velerlei gebied wil ook het humanisme blijkbaar niet achter blijven: op een diner in het Empire Hotel in New York heeft de AHA twee onderscheidingen uitgereikt, nl. die van „Humanist van het jaar” aan de 84-jarige chirurg James Peter Warbasse, omdat „zijn levenswerk een voorbeeld genoemd mag worden van humanisme in de praktijk”,... „een succesvolle toepassing van de overtuiging dat de mens met behulp van de moderne wetenschap en de steun van zijn medemens in staat is, zijn eigen problemen op te lossen, zonder bovennatuurlijke hulp...”. De titel van „Humanistisch Pionier” werd verleend aan Roy Wood Sellars, die door zijn geschriften biezon-

Verbondskroniekje

Amsterdam startte de tienweken-actie met een ledenbijeenkomst op 10 oktober met niet minder dan 90 enthousiaste deelnemers, die onder meer genoten en leerden van vier gespeelde huisbezoeken. Op 10 november volgde een openbare oriënteringsbijeenkomst en op 17 december wordt een sluitingsavond gehouden, waar ook een loterij op het programma staat. Daarvoor kwamen al verscheidene fraaie prijzen binnen o.a. een splinternieuwe „keukenknecht” (trapstoel).

Men zoekt het daar kennelijk hoger op, niet het minst wat het ledental betreft.

Dat blijkt bijvoorbeeld uit het aantal leden van Nieuwer-Amstel, dat reeds met 20 pct. steeg. Ook de financiële actie is op gang: Zuid-West verzamelde in twintig dagen f 739.—.

Wat kan er dan al niet in tien weken gebeuren.

Ook in Zandvoort wordt voortdurend aan de jubileum-actie gewerkt. Op de eerste bijeenkomst werd voor f 72.— aan zegels verkocht en men heeft goede hoop het ledental te verdubbelen.

Daar steekt men niet alleen in het badseizoen de handen uit de mouwen.

Ondertussen heeft Zandvoort ook aandacht voor andere zaken. Dank zij de medewerking van enkele leden kan op de uitnodiging voor de bijeenkomsten worden vermeld, dat bejaarden desgewenst per auto worden gehaald en thuis gebracht.

Ook dergelijke kleine attenties brengen de veelbeschouwde gemeenschapsgedachte tot leven meent
KRONIEKEUR

der tot de verspreiding van de humanistische gedachte heeft bijgedragen.

De publikaties van beide Amerikaanse organisaties worden ook door de gewone krantenkiosken verkocht en behalen blijkbaar een behoorlijke omzet. De AHA is bezig een uitleenbibliotheek op te bouwen van toespraken van bekende binnenlandse en buitenlandse humanisten. Ze worden aan de gemeenschappen voor bijeenkomsten ter beschikking gesteld.

Bij haar verzoek aan de leden om contributie-verhoging in het laatste jaarrapport vermeldt de AHA als bijzondere stimulans het aanbod van een kapitaalkrachtig lid om elke dollar méér te verdubbelen! Een voorbeeld ter navolging, vindt het Nederlandse Jubileum-Komitee.

A. C. T.

RHEUMATIEK: nog onderschatte volksziekte

Hoewel reuma al eeuwen lang bekend is en altijd veel slachtoffers heeft gemaakt, heeft men er nooit bijzonder veel aandacht aan geschonken. Dit heeft verschillende oorzaken. In de eerste plaats is „reuma” een begrip, dat verschillende ziekten omvat, die gemeenschappelijke symptomen hebben en waarvan de eigenlijke oorzaak nog steeds onbekend is. In de tweede plaats heerst het misverstand, dat het een ziekte van de oude dag is, die men aanvaardt met de verzuchting: de ouderdom komt met gebreken. Hiermee hangt samen de opvatting, dat er „toch niets aan te doen is”. Dan volgt als vierde punt het denkbeeld, dat reumatiek weliswaar lastig is, maar dat men er niet aan doodgaat.

Pas de laatste jaren is men gaan inzien, dat er aan deze opvattingen wel het een en ander hapert en de bestrijding van de volksziekte reumatiek mogelijk en noodzakelijk is. Mogelijk, omdat bij goede en vooral tijdige behandeling veel verbeterd en ook voorkomen kan worden. Noodzakelijk, omdat deze ziekte wel niet het leven onmiddellijk bedreigt (hoewel er vormen van acute reuma zijn, die snel dodelijk verlopen), maar dit aanzienlijk kan verkorten, terwijl het de oorzaak is van veel persoonlijk leed en moeilijkheden in gezin en maatschappij.

Wat is nu eigenlijk reuma? Dagelijks wordt deze naam gebezigd voor verschillende aandoeningen, die voornamelijk zetelen in het bewegingsapparaat (gewrichten, zenuwen, spieren). Ook de oorzaken, grotendeels onbekend, zijn zeker verschillend. Men onderscheidt de volgende vormen van reuma:

1. *Het acute reuma.* Dit treedt meestal op in de kinderleeftijd, tussen 5 en 12 jaar. Het verloop is gewoonlijk zo: het kind wordt acuut ziek, met hoge koorts en zwelling, roodheid en pijn van verschillende gewrichten. Typisch is, dat de pijn verspringt van het ene gewricht naar het andere, zodat telkens een ander gewricht enkele dagen op het hoogtepunt van de ontsteking staat. Vaak vindt men hierbij afwijkingen aan het hart, meestal door reumatische ontsteking van de hartkleppen (endocarditis), ook wel eens van de hartspier zelf (myocarditis). Ook kunnen borst-, buik- en hartvliezen aangetast worden, doch dit komt gelukkig minder vaak voor. Een enkele maal stijgt de temperatuur zo hoog, dat de patiënt hieraan kan overlijden. Bij zeer jonge kinderen vindt men soms geen gewrichtsafwijkingen, maar wel de koorts en de endocarditis.

De gewrichtsafwijkingen van de acute reuma verdwijnen meestal spoorloos. Dit is helaas niet het geval met de hartafwijkingen, die meestal blijvende beschadigingen veroorzaken en de functie van het hart sterk belemmeren. Elke nieuwe „aanval” brengt weer nieuwe gevaren voor het hart mee en men tracht die daarom zoveel mogelijk te voorkomen. De behandeling bestaat uit strenge bedrust en het geven van salicylpreparaten. Te vroeg opstaan werkt het ontstaan van recidieven (herhalingen) in de hand en maakt de kans op ernstige hartafwijkingen groter. Men moet rust houden, tot alle verschijnselen van activiteit verdwenen zijn.

2. *Chronische gewrichtsreuma.* Deze vorm is zeer gevreesd, daar ze vaak leidt tot een langdurig ziekbed en blijvende invaliditeit. Het begint meestal tussen 40 en 50 jaar, zo slepend, dat men het eerst haast niet merkt. Wat pijn, zwelling en stijfheid, krachtsvermindering in de handen, het eerst aan de vingers. Daarna komen de voeten aan de beurt en dan de grotere gewrichten: polsen, enkels, knieën. Schouder en heupen worden meestal niet aangetast. De banden en het kapsel om het gewricht zijn gezwollen en er zit vocht in het gewricht. Algemene verschijnselen zijn: hoofdpijn, moeheid, bloedaarmoede, gebrek aan eetlust, soms lichte temperatuursverhoging.

Later vertonen de aangetaste gewrichten neiging, om dwangstanden aan te nemen, waardoor misvorming en invaliditeit in de hand worden gewerkt. Ondanks tijdelijke verbeteringen voert deze vorm van reuma meestal tot een eindstadium met ernstige functiestoornissen en gehele of gedeeltelijke invaliditeit. Daarom is juist hier vroegtijdige behandeling van het grootste belang. Vooral de veel verbreide mening, dat men „zo lang mogelijk moet blijven doorlopen”, is vaak noodlottig gebleken. De therapie bestaat uit rust, in combinatie met voorzichtig uitgevoerde bewegingen, pijnstillende middelen, goudinjecties, orthopaedische behandeling om misvormingen te voorkomen, later ook fysische therapie (stralenbehandeling).

3. *Arthrosis deformans.* Deze wordt ook wel „slijtage-reumatiek” genoemd. Vooral te zware mensen hebben hier kans op, daar bij deze de gewrichten meer dan normaal te dragen hebben. De afwijking zit het eerst in het kraakbeen van het gewricht, dat geheel glad en goed „gesmeerd” behoort te zijn. Is dit niet het geval, dan wordt het gewricht geprikkeld, doet pijn en gaat achteruit in functie. Ook het been en de spieren er omheen worden geprikkeld, waardoor men zwellingen krijgt en abnormale beenwoekeringen. Dit alles veroorzaakt pijn en kraken in het gewricht, terwijl de functie steeds slechter wordt. Bij deze vorm worden vaak de grote en meest belaste gewrichten aangetast: heupen, knieën, wervelkolom. Algemene verschijnselen (koorts e.d.) komen er niet bij voor. Het is een kwaal van de oudere leeftijd (50-60 jaar). De behandeling bestaat uit het verminderen der belasting (rustpozen tussen het werk, weinig staan, gewichtsvermindering), fysische therapie en sommige medicamenten.

4. *Weke-delen reuma.* Prikkelingstoestanden van spieren of zenuwen geven allerlei pijnklachten, die men spier- of zenuwreumatiek noemt, hoewel de oorzaak vaak duister is. De bekendste hiervan zijn „het spit” en „ischias”. „Spit”, ook wel lumbago of spierreumatiek in de rug genoemd, treedt soms acuut op en verdwijnt na enige weken. Ischias,

Hoewel de redactie van „Mens en Wereld” het niet als haar primaire taak ziet, medische voorlichting te geven acht zij het toch gewenst nu en dan een beschouwing te publiceren, gewijd aan ziekten die bijzonder veel menselijk leed en maatschappelijke schade veroorzaken. Een dier ziekten is reuma. In Nederland lijdt 14-19 pct van de bevolking aan deze ziekte, gelukkig niet altijd in ernstige mate. Ongeveer één vijfde van de uitgekeerde ziektegeden wordt uitgekeerd aan reumapatiënten, dit is meer dan welke andere ziekte ook. In geld uitgedrukt, kost de reuma ons 80 miljoen per jaar aan ziekte-uitkering, invaliditeitsrenten, kosten van behandeling, enz. Van groot belang is ook het grote verlies aan arbeidsproductiviteit, vooral waar de reumapatiënten tot de meer ervarenen in het bedrijfsleven behoren. Want reuma is géén kwaal van de oude dag, men vindt de meeste patiënten tussen 35 en 65 jaar. Tegenwoordig zijn dit „de beste jaren van ons leven”, en deze kunnen volkomen bedorven worden door de pijn en de bewegingsbeperking, die de voornaamste kenmerken zijn van de reuma.

Nevenstaand artikel, van de arts mevr. E. Ossendrijver-Jacobs, belicht in de eerste plaats de medische aspecten van de reuma, maar de aandachtige lezer kan er uit leren, hoeveel leed, hoeveel schade ook deze ziekte veroorzaakt.

„zenuwreumatiek in het been” kan zeer hardnekkig zijn en staat soms in verband met afwijkingen aan de wervelkolom. Bij allerlei pijnklachten in de rug blijkt vaak de oorzaak te liggen in de voeten, de benen of de wervelkolom, dus de delen, die bij het staan het meest belast worden.

Het is duidelijk, dat bij een ziekte, die zo langdurig en pijnlijk kan verlopen en die zoveel geduld vergt van de patiënt en zijn omgeving, elk nieuw geneesmiddel met vreugde wordt begroet. Daar men er echter te veel van verwacht, loopt het meestal op een teleurstelling uit. Dit is het geval geweest met goudinjecties, die alléén werkzaam bleken bij het chronische gewrichtsreuma.

De laatste jaren heeft de hormoonbehandeling veel opzien gebaard. Hormonen zijn stoffen, die door bepaalde klieren rechtstreeks in het bloed worden afgescheiden. Vooral het bijnierproduct cortisone en het hypofyse (hersenklier) product ACTH schijnen werkzaam te zijn bij sommige vormen van reuma. De toekomst zal moeten uitmaken, of deze therapie inderdaad belangrijk zal worden. Tot nu toe is echter gebleken, dat de verbeteringen niet van blijvende aard zijn en weer verdwijnen, als men de toediening van het middel staakt. En blijvende toediening is vaak onmogelijk, daar men de kans heeft op ernstige vergiftiging! Bovendien zijn deze middelen zeer duur en schaars en heeft men er steeds meer van nodig. De werkelijke waarde hiervan is voorlopig nog problematisch.

De laatste jaren komt de reuma-bestrijding steeds meer in het middelpunt der belangstelling te staan. Dit is toe te juichen, daar er op dit terrein nog zeer veel te doen valt. Vooral een tijdige diagnose en behandeling is van het grootste belang. De reuma-consultatiebureaux doen goed werk, maar kampen met een tekort aan allerlei middelen. Voor een doelmatige bestrijding zal veel geld nodig zijn, maar deze betaalt zichzelf voor het grootste deel door uitgespaarde ziekte-dagen, het voorkomen van invaliditeit en... het verminderen van menselijk leed.

Voor wie meer wil weten van deze „volksvijand no. 1” en de bestrijding er van, kan ik het boekje van dr J. J. de Blécourt: „Reumatiek”, - uitgave: Van Gorcum, Assen - van harte aanbevelen. E. OSSENDRIJVER-JACOBS

Lezingen voor de VARA

20 november: mr H. Waslander over „Het gouden tientje”.

27 november: W. Coenders over „De eerste tienduizend”.

4 december: Ron de la Rie over „Geef me de tien”.

11 december: dr J. C. Brandt Corstius over „Tienden van de oogst”.

IK denk er ZO over

Doodstraf en humanisme (7)

Gaarne enkele opmerkingen n.a.v. de discussie over de doodstraf! ¹⁾ Eén inzender in M. en W. van 22 oktober meent: „Die een ander het leven beneemt, heeft het recht op eigen leven verspeeld”. Heeft hij de konsekwentie van deze restriktie-loze uitspraak gezien? Die konsekwentie is heel eenvoudig: ook de rechter, die het doodvonnis uitspreekt en de militair, die het uitvoert, verspelen dan dat recht.

Men oordeelt hard over de dégeneré, die door verpaupering, door een ruïneuze opvoeding, door innerlijk ongezonde ouders enz. het respect voor het leven in onvoldoende mate bezit, zodat hij door sterke begeerten of emoties gedreven het leven van anderen nam. Maar men oordeelt zacht over de jurist, die in koel overleg, in acht nemende artikel zoveel, na maanden van discussie over het „geval”, rustig het honorarium opstrijkende voor deze taak, zijn medemens naar lichaam en ziel verder verwoest.

Waarom? Omdat hij „in functie” handelt? Sinds wanneer gaat de humanist zijn verantwoording op anderen afwentelen? En op wie wentelt hij die dan af? Op ons allemaal? Dan hebben wij dus ook het recht op het leven verspeeld? Ziet u, als u zó konsekwent wilt zijn, ben ik het ermee eens; maar niet als men meent, zoveel beter te zijn dan die anderen.

Het is zo gemakkelijk een schurk een schurk te noemen. Maar het wordt al moeilijker, als men vraagt, hoe hij zo geworden is. En beslist pijnlijk wordt het, als men naar de „schuld” gaat vragen. Gaat de maatschappij, gaan zijn medemens, gaan wij daarbij vrijuit? Ik vraag het maar. En weten we wel heel zeker, dat ook wijzelf niet een beetje de benaming „onkruid” hebben verdiend, dat een andere inzender gemakshalve wieden wil?

Wat te denken van een maatschappij, die zich alleen weet te beschermen door maatregelen, zó ruw en primitief, zó getuigende van psychologische onkunde en eigenwaan en daarbij zó verruwend voor die maatschappij zelf? En wij, humanisten, zouden daar geen stelling tegen nemen? Of hebben wij het vertrouwen, dat het humanisme wegen zal weten te vinden om ook „monsters in mensengedaante” te genezen? Ja, genezen, want een morele ziekte eist evenzeer geneeskunst als een lichamelijke kwaal. En niet „ausradieren”.

H. BOUMAN

Doodstraf en humanisme (8)

Op de vraag, of humanisme en de veroordeling tot de doodstraf samen kunnen gaan meen ik krachtig „neen” te moeten zeggen. Het humanisme eist respect voor de mens en ik geloof niet, dat wij ons geweten kunnen sussen door ervoor te zorgen, dat de doodstraf op humane wijze ten uitvoer wordt gebracht.

Een der briefschrijvers meent, dat indien men een ander het leven ontnemt, men het recht op eigen leven verspeelt. Voor wie geldt dat? Alleen voor degenen, die moorden, of tevens voor hen, die doden – of laten doden – in de naam der wet? Hebben we óóit het recht, wettelijk of onwettelijk – tenzij uit zelfverdediging – de ander het leven te ontnemen. Mijns inziens zijn moordenaars – of zij de moord nu plegen

¹⁾ Voor deze discussie zie ook de nummers 18 (24 sept.), 20 (22 okt.) en 21 (5 nov.). De meeste van de thans gepubliceerde brieven heeft de redactie, wegens ruimtegebrek, moeten bekorten.

met voorbedachten rade of in een impuls – mensen met een zwakke geest. In alle gevallen hebben zij weinig of geen schuld. Daarmee praat ik hun daden niet goed, noch wil ik hen tot deugdelijke leden van de gemeenschap proklameren. Zij moeten uit de gemeenschap verdwijnen, dat lijdt geen twijfel. Wat doen wij echter met „normale” geesteszieken? Wij brengen hen naar een inrichting, stellen hen onder medische behandeling, en in sommige gevallen zullen zij misschien weer tot goede gemeenschapsleden gemaakt worden. Het komt echter in niemands hoofd op déze armzaligen van het leven te beroven. Waarom die andere, moordende geesteszieke wél?

In (medisch) hopeloze gevallen zal men deze mensen – afgezonderd van de gemeenschap uiteraard – nuttige arbeid moeten laten verrichten. Indien in hen schuldgevoel aanwezig is, zal die arbeid misschien zelfs een gevoel van compensatie voor de begane misdaad kunnen wekken. Respect voor de mens betekent voor de humanist ook respect voor de zieke mens. Men zal hem zeker niet het leven mogen benemen.

J. M. LOURENS

Doodstraf en humanisme (9)

Het spreekt vanzelf dat hij die lid is van het „Humanistisch Verbond”, er naar streeft zoveel mogelijk humanist te zijn, in woord en daad. Dat het de humanist is, wiens belangstelling uitgaat naar het klemmende vraagstuk van het strafrecht en de straf, is begrijpelijk. Niet voor niets heeft het Verbond zijn eigen celbezoekers en reklasseringsmedewerkers. Reeds hierom: omdat de humanist zich meer interesseert voor de *persoon* van de dader dan voor de daad. Overal waar ter wereld ook, gaat het de humanist om de mens.

Niet fel genoeg kan ik mijn protest, en naar ik hoop, velen met mij, doen klinken tegen de doodstraf. Beter kan de overheid zich „schuldig” maken aan een overmaat van zachtheid en begrip, dan tot de scherpte van het zwaard te besluiten. M.i. dienen wij, humanisten, te begrijpen, dat de doodstraf niets anders bedoelt dan een mens te doden. Zolang ik kan zal ik daartegen protesteren.

D. DE KRIJGER

Doodstraf en humanisme (10)

De stukken betreffende de „doodstraf” in M. en W. van 22 okt. geven mij de volgende opmerking in de pen. Met de „doodstraf” bereikt men naar mijn mening niets. Als men meent dat met het toepassen van de doodstraf iets bereikt wordt, hetzij vergelding, preventie of een ander effect, in ieder geval een veilig stellen van de samenleving, dan is dat m.i. een illusie.

Iemand toch die zich b.v. vergrepen heeft aan het leven van een ander heeft als ieder onzer door zijn denken, voelen en handelen een zekere invloed op zijn medemens. Deze invloed gaat niet teloor met de dood doch werkt na en heeft deel aan de opbouw of afbraak van het geestelijk leven der mensheid. Daarom bereiken wij niets met de vernietiging van het stoffelijke lichaam.

Elke daad, elk oordeel blijft naverken en heeft deel aan de totaliteit. 't Gaat slechts om de zuivere verhoudingen, het scheppen van een harmonisch geheel. En dit kan ieder onzer trachten te bereiken door het vormen van een eigen, zelfstandig inzicht en een zuiver oordeel teneinde de invloeden van buitenaf te kunnen assimileren of te elimineren al naar de waarde die wij ze toekennen.

W. C. C. SIERIG

Doodstraf en humanisme (11)

Ik heb met verbazing gekonstateerd, dat er zelfs humanisten zijn, die de doodstraf verdedigen als vergelding voor bedreven kwaad. Zelfs het Oude Testament met zijn harde leer: „Oog om oog” wordt er bij gehaald. Laat ik hier maar dadelijk zeggen, dat ik de doodstraf een moord vind, een moord in koelen bloede beraamd aan de hand van door mensen bedachte wetten en in koelen bloede uitgevoerd door een huurmoordenaar onder de ergst denkbare omstandigheden, alleen al door het feit, dat het volkomen weerloze slachtoffer van te voren weet, wanneer en hoe hij of zij zal worden afgeemaakt en daarbij vooraf duizend doden sterft. Laat ik er voor de volledigheid bijvoegen, dat ik zelfs het woord *straf* absurd en zinloos vind.

Enkele maanden geleden hoorde ik een beschouwing over doel en wezen der reklassering. Het pas geboren kind, aldus de inleider, is niet gelijk men vroeger meende, een „maagdelijk papertje”, maar het is volgeschreven met mooie en slechte dingen. En dan zullen bij het opgroeien de omstandigheden bepalen, wat er van dat leven terecht komt. Voor wat er op dat blaadje geschreven staat – onze aangeboren eigenschappen – zijn wij niet aansprakelijk, voor een deel van de uiterlijke omstandigheden evenmin.

Lezer, als gij met een mooi beschreven blaadje ter wereld zijt gekomen en de omstandigheden u in een gunstige omgeving hebben doen terecht komen, prijs dan uw lot maar veroordeel niet uw broeder en zuster, die het minder goed troffen en die dientengevolge tot misdaad vervielen. Vergeet nooit, dat die gevallen broeder of zuster even onschuldig is als u of dat gij even schuldig zijt als hij of zij.

Of ik altijd tegen „doden” ben? Neen, maar dan alleen uit barmhartigheid, zoals wij een dier doden om het uit zijn lijden te verlossen. Wij zijn t.o.v. het dier vaak barmhartiger dan tegenover de medemens. Maar dit is een ander vraagstuk.

In het maandblad voor de reklassering wordt de laatste tijd gepleit voor *goedmaken* als „straf”. Een gezond en naar beide kanten logisch denkbeeld. Logisch voor de benadeelde, opvoedend voor de benader. Het gaat uit van de stelling, dat ieder mens aansprakelijk is voor de gevolgen van zijn daden. Het leven leert dat reeds; de strafwetgeving moet dat zoveel mogelijk in praktijk brengen. En het mooiste is, dat ieder mens dit accepteert als rechtvaardig. Het is een van de wonderen van het leven, dat gewetenskwelling, zelfverwijt en schuldgevoel spotten met alle theorieën.

Men zegt, dat er moordenaars zijn die geen berouw kennen, geen gewetenskwellingen. Dat zijn ongetwijfeld gevaarlijke krankzinnigen. Zij horen niet in de vrije maatschappij en behoeven de zorg van een psychiater. Soms kunnen ze door operatief ingrijpen genezen worden; onze rechtspleging aarzelt dit eenvoudig middel toe te passen en stopt ze liever in de gevangenis, waar de eenzame opsluiting hun lichamelijke kwellingen verhonderdvoudigt.

J. BUMA

Doodstraf en humanisme (12)

Geen der vorige schrijvers heeft aandacht besteed aan het feit dat er voor de uitvoering van een doodvonnis iemand moet zijn, die deze karwei opknapt. Iemand dus, die ambts-halve een ander mens het leven moet benemen. Geldt voor deze mens niet, dat hij zijn menselijke gevoelens moet laten spreken? Zouden bij de scherprechter en zijn helpers de fijnere menselijke gevoelens niet worden afgestompt door hun handwerk? Voelen wij allen hun ambt niet als iets minderwaardigs?

Hebben de inzenders zich dit wel eens afgevraagd? Zij zouden zelf vrij zeker niet bereid zijn het vonnis te voltrekken, zelfs al zou het op de meest humane wijze geschieden.

J. HOEKSTRA

Doodstraf en humanisme (13)

Ik heb me ernstig gestoten aan enkele uitspraken van vorige inzenders: „Die een ander het leven beneemt, heeft het recht op eigen leven verspeeld”; „... maar door eenvoudig hem een of ander toe te dienen, waardoor zijn leven afgesneden wordt”; „... houdt dit ook in, dat men voor iedereen die een menselijke vorm heeft, respect moet hebben?” En dan hij, die een beroep doet op redelijk doordenken: „De doodstraf kan een daad van zuivering... worden”. Ik ben van al deze uitingen geschrokken, vooral van de laatstgenoemde. Waar vandaan kennen wij de uitdrukking „weggezuiverd”?

Elke humanist moet al deze uitspraken onwaardig achten en betreuren. Ik moge wel herinneren aan de al in 1932 verschenen brochure „Over de onhoudbaarheid van de doodstraf”, waarin J. Börger schrijft over „de betrekkelijk gesproken ontoerekenbaarheid van iedere misdadiger. Maar juist omdat hij nog zelfbewust zijn is, al is zij van een slechte kwaliteit, is hij nooit volslagen aantastbaar en nooit volslagen onvrij. Hij is dus nooit bij wijze van straf als zodanig te behandelen, derhalve is hij niet dood te maken. 't Doodmaken bij wijze van straf valt dus buiten het begrip straf, wanneer wij dit begrip wel doordenken. Derhalve heeft de doodstraf geen zin, doch is zij redelijkerwijze gesproken voor onzin te verklaren.”

Het opmerkelijke is, dat Börger dit schreef in een tijd, dat de doodstraf alleen van kerkelijke zijde werd geëist.

A. DE HEER

Doodstraf en humanisme (14)

Hoe een humaan mens de doodstraf op humane wijze kan uitvoeren is voor mij een raadsel. Ik dacht, dat de meeste humanisten wel zoveel psychologisch inzicht zouden hebben, dat zij ook ten aanzien van de moordenaar geen haatgevoelens zouden koesteren. Is de oorzaak van de neiging tot moorden niet veelal te vinden in erfelijke belasting, in de menselijke geest verwringende maatschappelijke omstandigheden? En vooral: in een groot tekort aan liefde in de jeugdijaren?

„Pas de doodstraf toe op moordenaars!” Het is zo gemakkelijk gezegd, maar slechts weinigen die zo spreken zouden zelf de beul willen zijn. Een humaan mens mag en kan zijn handen niet slaan aan een ander en ook niet toestaan, dat de doodstraf wordt uitgesproken en dat vonnis wordt voltrokken. Hoe velen zijn niet in handen van de beul gevallen die later bleken onschuldig te zijn? Laten wij, humanisten, strijden tegen het kwaad, waaruit moorden en andere misdaden voortspuiten, dan is er kans dat ons nageslacht het er beter afbrengt dan een deel van onze generatie. Zij, die geestelijke afwijkingen vertonen en daardoor tot moorden geneigd zijn, moeten van de normale gemeenschap afgezonderd worden. Men mag hen echter niet ter dood brengen.

J. D.

MENS EN WERELD

verschijnt om de veertien dagen

Hoofdredacteur: dr H. Bonger. Redactiesecretaris: J. van Straten, Goethelaan 73, Utrecht. Telefoon: 21563. Administratie en advertenties: Bleyenburgerstraat 1, Utrecht. Tel.: 10163. Postgiro 304.960, t.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht. Advertentietarieven op aanvraag. Kleine advertenties: f 1,— p. regel. Abonnementsprijs: voor leden van het Humanistisch Verbond f 3,— p. jaar, voor niet-leden f 5,—. Buitenland f 6,—. Losse nummers: f 0.20.

„Humanitas” vierde feest

Het eerste grote jubileum onder de na de oorlog opgerichte humanistische organisaties is achter de rug. En het is een waar succes geworden. Op 5 en 6 november hield „Humanitas” zijn kongres ter herdenking van zijn tienjarig bestaan. Het feest dat in Den Haag gevierd werd, begon met een drukbezochte receptie in „Amicitia”.

Hoezeer „Humanitas” in de tien jaar van zijn bestaan is gaan meetellen op het terrein van het maatschappelijk werk in Nederland, bleek wel uit de aanwezigheid van talrijke hooggeplaatste personen op dit gebied. De minister van Maatschappelijk Werk en het hoofd van de afdeling Rijkstucht- en Opvoedingswezen van het Ministerie van Justitie waren officieel vertegenwoordigd. De wethouder van Sociale Zaken en de directeur van de Gemeentelijke Dienst voor Sociale Belangen in

Den Haag waren aanwezig, om maar enkelen te noemen.

In zijn openingsrede vertelde de voorzitter, mr dr J. in 't Veld, nog eens hoe „Humanitas” is opgericht op initiatief van een commissie, ingesteld door het bestuur van de voormalige S.D.A.P., al tijdens de bezetting. Die commissie moest nagaan op welke wijze vernieuwing en verfrissing kon worden gebracht in wat men toen noemde „het maatschappelijk hulpbehoefte”. En zij kwam tot de konklusie dat er een vereniging (toen nog Stichting) voor maatschappelijk werk moest worden opgericht speciaal voor buitenkerkelijken, maar los van die partij. Lang niet alle leden daarvan waren immers buitenkerkelijk, terwijl ook buiten de partij vele buitenkerkelijken recht hadden op steun in nood van een eigen organisatie.

Zo werd „Humanitas” na de oorlog opgericht: politiek neutraal en levensbeschouwelijk steeds nadrukkelijker humanistisch. Merkwaardig is, dat de voorbereiding tijdens de bezetting van „Humanitas” en Humanistisch Verbond geheel onafhankelijk van elkaar heeft plaats gehad. Dat ging zo in die dagen, toen alles in het geheim gebeuren moest!

Na de voorzitter beklom een reeks sprekers het podium om de jarige vereniging te feliciteren. De voorzitter van het Humanistisch Verbond voerde natuurlijk ook het woord. Hij wees op de unieke plaats, die „Humanitas” inneemt, doordat het een organisatie is, welke werkt voor de buitenkerkelijken, maar vanuit een eigen — humanistische — visie op de plaats van de mens in de hem omringende wereld. De heer Landman bood namens het N.V.V. een enveloppe met inhoud aan, „omdat men daar uit ervaring wist, hoeveel geld jubilea kosten”. Het hoogtepunt van de receptie was het ogenblik waarop de voorzitter van de afdeling Rotterdam namens alle afdelingen het ledental bekend maakte. Dit was, om precies te zijn 10.137. Daarmee was de belofte ingelost die het congres 1954 had gedaan, n.l. om op het jubileum de vereniging als geschenk het behalen van de 10.000 leden aan te bieden.

Zaterdagavonds is in de Kurzaal te Scheveningen een buitengewoon geslaagd feest gevierd. De Rotterdamse kinderrechtster mej. dr J. C. Hudig vertelde daar iets over de geschiedenis van de kinderscherming en wel op zo'n plezierige manier, dat ik na het einde van haar toespraak verscheidene mensen de verzuuchting hoorde slaken: „Hè, ik wou dat ze nog een tijdje was doorgedaan”. De Jonge Flierefluiter brachten vóór de pauze de feeststemming er goed in; na de pauze kwam het hoogtepunt van het feest: het optreden van Georgette Hagedoorn. Dit was in één woord fenomenaal!

De huishoudelijke vergadering werd Zondag gehouden. Die was voor de feestelijke gelegenheid wat ingekort. Het hele bestuur werd herkozen en het beleid goedgekeurd.

Wij wensen „Humanitas” een even succesvol tweede decennium als het eerste is geweest!

H. S.-D.

Emmett Till

Het lijkt er op, dat een veertienjarige jongen het symbool zal worden van de strijd voor gelijkberechtigtheid, die de Amerikaanse negers voeren. Men kent de geschiedenis: Emmett Till is enige tijd geleden gevonden, vermoord. Twee blanken, Roy Bryant en J. W. Milam, hebben openlijk toegegeven de jongen te hebben ontvoerd, omdat deze Bryant's vrouw zou hebben beledigd door naar haar te fluiten. Zij ontkennen hem gedood te hebben; een jury, gevormd door twintig blanken, heeft uitgemaakt dat zij onschuldig waren. Ten tweede male terecht staand, nu voor het feit, dat zij Emmett Till hebben ontvoerd, ontkwamen zij eveneens aan straf.

De National Association for the advancement of Colored People — de organisatie die zich ten doel stelt de belangen van de Amerikaanse gekleurden te behartigen — heeft verklaard, dat voor haar de uitspraak der jury niet als een verrassing te beschouwen is, gezien de aard van de rechtspleging in Mississippi.

Dit nu is eigenlijk verbijsterend: het blijkt dus nog steeds mogelijk in enkele delen van de Verenigde Staten zich te vergripen aan een mensenleven, zonder te worden bestraft. Zelfs als men aanneemt, dat Bryant en Milam die veertienjarige jongen niet hebben vermoord, dan nog ligt daar het onomstotelijke feit — de mannen gaven het zelf toe — dat zij hem hebben ontvoerd, wederrechtelijk van zijn vrijheid hebben beroofd. En ook daarvoor gaan zij vrijuit.

Men moet bewondering hebben voor de Amerikaanse negers, dat zij tot nu toe zo waardig hebben gereageerd op de misdaad, een hunner aangedaan. Zij zullen zich zonder twijfel door deze tragedie gestimuleerd voelen, door te gaan met hun moeizame strijd om erkenning als gelijkwaardige burgers.

C. L. IJssennagger

Geheel onverwacht kwam op 31 oktober 1955 te Deventer het einde van dit werkzame leven. Door zijn vele spreekbeurten was IJssennagger in grote kringen van het Verbond bekend. Weinigen verstonden het als hij om diep levensinzicht met eenvoudige woorden tot uitdrukking te brengen.

Wie het voorrecht hadden hem te kennen bewaren dankbare herinneringen aan zijn van milde humor doortrokken wijsheid.

C.

Er zijn honderdduizenden humanisten in ons land, doch slechts ruim 10.000 zijn er lid van het H.V. „Dit is te weinig”, vindt u? U hebt gelijk, u kunt er voor zorgen, dat het er veel meer worden. Ieder lid gaat deze winter op huisbezoek.

HUMANISTISCHE WEEKKALENDER 1956

Schild: reproductie van de beroemde ets van Rembrandt *De Bedelaars*

Teksten: deze werden weer gekozen door H. G. Cannegieter en G. Stuiveling

Prijs: f 2,25

Te bestellen bij de gemeenschappen of bij het Centraal Bureau Humanistisch Verbond, Bleyenburgerstraat 1, Utrecht
Postgirorekening 30 49 60

IPHIGENEIA IN ARGOS

het bekende blijspel in vier bedrijven van
Prof. Dr. LIBBE VAN DER WAL
zal binnenkort in druk verschijnen
Prijs f 3,50

Aangezien de oplage slechts klein zal zijn, meenden wij de mogelijkheid tot intekenen te moeten openstellen. De prijs zal in dit geval slechts **f 2,90** bedragen

U kunt intekenen door middel van onderstaand formulier, dat U ingevuld dient te zenden aan:

Centraal Bureau Humanistisch Verbond,
Bleyenburgerstraat 1, Utrecht
Telefoon 10163 - Postgiro 304960

Ondergetekende wenst direct na verschijnen te ontvangen:

ex. **IPHIGENEIA IN ARGOS**
door **Prof. Dr. Libbe van der Wal**
tegen de intekenprijs van **f 2,90**

Naam:

Adres:

Datum:

Handtekening:

CREMATIE

Het lidmaatschap der Vereniging voor Facultatieve Lijkverbranding geeft recht op toepassing van lage crematie-tarieven. Gezinscontributie minimaal f 3.— p.j.

De Vereniging bemiddelt voor gezinsverzekering op speciale voorwaarden.

Alle gewenste inlichtingen:

Hoofdkantoor Riouwstr. 186, Tel. 554797, 's-Gravenhage

De kerkelijken zorgen voor hun wezen door het instandhouden van weeshuizen etc.

Buiten-kerkelijken zorgen voor hun wezen door zich aan te sluiten bij de

WEEZENKAS

Vereniging op de grondslag van het beginsel „Opvoeding zonder geloofsdogma”

Inlichtingen omtrent het lidmaatschap bij de Secretaris W. DE HAAS, Adm. de Ruyterweg 234, Amsterdam-W

Dame beg. zestig, pr. kar., eigen woning, zoekt een besch.

LEVENSPARTNER

lieft gepensioneerd.

Brieven onder no. Nov. 3 Bur. van dit blad.

Besch. dame met k., begin veertig, alg. ontw. zoekt een

LEVENSPARTNER

tot 55 jaar, k. geen bezwaar.

Brieven onder no. Nov. 4 Bur. van dit blad.

Vrijdenkend en eenzaam j. man, 37 jaar, van eenv. afkomst, met veelz. en cult. belangst., goede alg. ontw., zoekt *lieve, begrijpende levensgezellin*, ong. 30 jaar.

Brieven onder no. Nov. 5 Bur. van dit blad.

SOCIAAL WERKSTER zoekt per 1-12-'55 in A'dam een gestoffeerde

zit- slaapkamer

met verwarming en zo mogelijk kookgelegenheid.

Brieven onder no. Nov. 6 Bur. van dit blad.

MIDDELBAAR TECHNICUS, weduwnaar, 47 jaar, zoontje 7 jaar, zoekt kennism. met

WEDUWE 36-44 jaar.

Brieven onder no. Nov. 7 Bur. van dit blad.

Indien U zich in de rijen der humanisten heeft geschaard en bovendien lid is van de P. v. d. A.

sluit U dan aan bij de
**HUMANISTISCHE
WERKGEMEENSCHAP**
in de Partij van de Arbeid!

Vraagt U eens een proefnummer van ons maandblad „Vernieuwing”

Het secretariaat der H.W.G.,
Nieuwe Rijn 33a, Leiden,
verstrekt U gaarne inlichtingen

Dame 47 jaar,

sportief type, gescheiden (eis.) met 3 kind., zoekt kennismaking met heer uit de middenstand, leeftijd tot $\pm$ 47 jaar.

Brieven onder no. Nov. 8 Bur. van dit blad.

Vidvo 53 j.,

kun knabo 12 j., deziras seriozan kontakton kun humanistino, cele rekrei familion.

Brieven onder no. Nov. 9 Bur. van dit blad.